

Schaakmagazine (2001)

Minze bij de Weg

Hein Veldhuis en zijn schaakcomputers

HV: Ik heb me in het begin niet als een echte verzamelaar gezien ...

Er wordt door schakers wat afverzameld: boeken, schaakspelen, postzegels, computers, kaarten. In een serie besteedt SCHAAKmagazine aandacht aan opmerkelijke Nederlandse verzamelaars. In de tweede aflevering Hein Veldhuis. Hij bezit in Nederland de grootste collectie klassieke schaakcomputers.

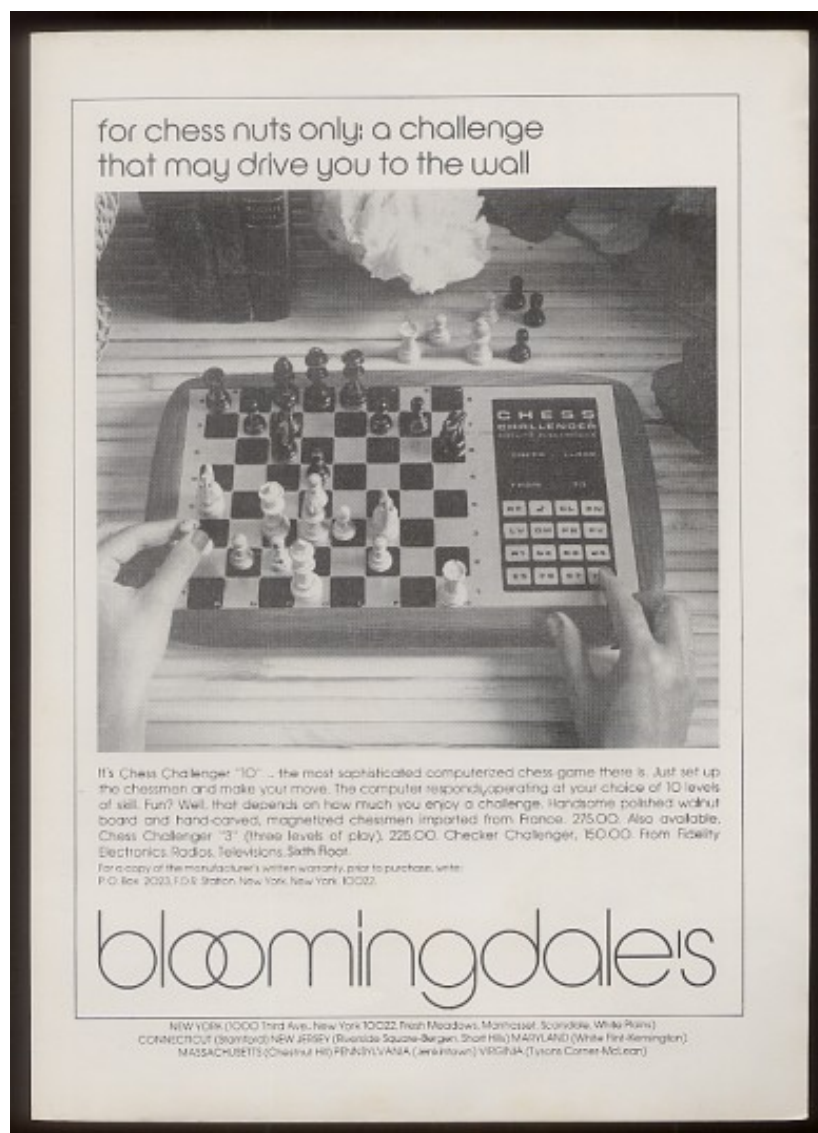

Een klein gedeelte uit de verzameling met rechtsonder in het koffertje de Fidelity Chess Challenger 10 ...
(foto: Luuk Hofman)

Het begin

HV: "Het is begonnen in 1985. Op carnavalszondag kwam ik bij een oom van mij. Ik was toen 27 en had nog nooit geschaakt. Hij heeft mij op die middag de regels van het spel geleerd. De dag erop, op carnavalsmaandag ben ik meteen naar een speelgoedwinkel gelopen. Ik wilde schaken en niemand in mijn familie kon dat. Toevallig lag daar een Fidelity Chess Challenger 10 onder het stof. Ik vroeg nog: is die goed? Dat was hij, want ik heb er de eerste vier maanden niet van kunnen winnen.

In het begin schaak je tegen zo'n apparaat zoals je tegen een mens zou schaken. Pas geleidelijk kom je achter het zwakke punt, dat lag in het eindspel. Nu is die Chess Challenger 10 een collectors item. Het was de eerste computer die een beetje behoorlijk kon schaken. De apparaten daarvoor moet je meer als speelgoed zien. En hij heeft voor mij natuurlijk ook emotionele waarde. Het was mijn eerste computer. Daarna volgde een Mephisto Super Mondial. Ik moest na de Chess Challenger 10 iets nieuws hebben. Maar die was te sterk, daar heb ik nooit serieus tegen gespeeld."

Mijn eerste model - de Challenger 10 uit juli 1978 ...

Eerste jaren

HV: "Ik ben toen vrijwel direct lid van de CSVN geworden en heb me ook bij de schaakclub Schavo in Tilburg aangemeld. In 1990 kwam ik bij een nieuwe baas terecht. Daar zat een collega van wie ik een stuk of zes, zeven exemplaren heb overgenomen. Die schaakte toen liever op de PC. Maar met PC's heb ik niks. Als die op zijn koop je een nieuwe. Dit blijft en gooi je niet weg. Je kunt een stukje geschiedenis laten zien."

1991

HV: “Pas in 1991 ben ik begonnen met verzamelen; op dat moment had ik er twaalf. De PC kwam eraan en de markt stond op instorten. Bart Smit verkocht ze bijvoorbeeld voor de helft van de prijs. Daar heb ik er vier in een keer gekocht. Het is jammer dat ze weggaan dacht ik. Ook bij Hans van der Zijden heb ik er toen vier aangeschaft. Hij stond met een standje op het NK computerschaak en wilde van zijn voorraad af.

Echt actief was ik als verzamelaar op dat moment nog niet, maar als ik iets zag maakte ik er werk van. Ik heb ook wel eens van particulieren gekocht en via de club hoorde ik ook wel eens iets.

Ik heb zowel tweedehands als overjarige apparaten gekocht. Enkele zijn kapot maar de meeste doen het toch wel. In principe koop ik geen defecte computers, dan moet je er te veel moeite voor doen voor ze weer werken.

Maar als me een Novag Robot Adversary zou worden aangeboden, die het niet meer zou doen, dan weet ik het nog niet. Daar kun je nu niet meer aankomen. Dan zou ik waarschijnlijk toch denken: misschien is ie wel te repareren.”

Hein achter een van zijn favoriete schaakcomputers ...

Groei

HV: “In de laatste vijf jaar is mijn verzameling gegroeid van 40 naar 85. Vorig jaar heb ik van Tom Fürstenberg nog een aantal computers gekocht toen hij met zijn schaakcomputerhandel ophield. De computers hebben hier lang in een kast in de huiskamer gestaan. In die kamer stonden ook een PC en klappers vol met schaakknipsels uit kranten en kopieën van computerschaakartikelen. En een flinke collectie boeken over computerschaak.

Maar mijn vrouw heeft gezegd: het is welletjes. Het past niet meer in de huiskamer. We hebben boven een gemeenschappelijke hobbykamer ingericht en daar is plaats genoeg. Het is een beetje uit zijn jasje gegroeid. Waar laat je bijvoorbeeld de verpakkingen? Die stonden in de garage, lagen op kasten. In die hobbykamer kon ik het ordenen.”

Spelen

HV: “Soms laat ik ze wel eens tegen elkaar spelen. Bijvoorbeeld om te kijken wie in 1978 nou de sterkste was, Boris in het houten kistje of de Chess Challenger 10. Een keer per jaar organiseer ik een avond op de club. Dat vinden de mensen fantastisch. Dan neem ik een stuk of twintig computers mee. Dat vreet energie, want je moet alle handleidingen kennen, je moet toch weten wat je moet doen als eentje het niet doet. Dat is behoorlijk stressgevoelig. Ik wil dat soort dingen ook in de toekomst meer gaan doen, maar dan doe ik dat niet gratis. Je kunt je bijvoorbeeld niet voor dit soort activiteiten verzekeren en er kan zo een keer een glas bier over een computer gaan. Nee, geëxposeerd heb ik nooit met mijn computers.”

(Foto: Luuk Hofman)

Echte verzamelaar

HV: “Ik heb me in het begin eigenlijk nooit als een echte verzamelaar gezien. Pas toen Rob van Son hier een keer kwam om een interview voor Computerschaak te maken drong het tot me door dat ik iets bijzonders bezit. Het fascinerende is dat ik een stuk geschiedenis in huis heb. Alles gaat leven doordat ik er ook boeken en krantenknipsels bij heb. Je leest over bepaalde apparaten en je denkt: die zou ik graag willen hebben.

Dat gold bijvoorbeeld voor de Boris. Die heb ik vorig jaar gratis van de Duitse verzamelaar Manfred Vellmer gekregen. Ik ben bij hem op bezoek geweest en heb mijn ogen uitgekeken. Die man is zo gedreven op zoek. Het is een soort verzamelaar die al 99 procent heeft en ook dat ene procent nog wil hebben. Voor de Boris had ik wel vijfhonderd gulden overgehald, hij stond voor mij bovenaan op de lijst.

Tom Fürstenberg vroeg er achthonderd voor, maar dat vond ik te veel. In Computer Schach & Spiele wordt hij regelmatig voor tweehonderd gulden aangeboden. Daarvoor ben je altijd te laat want CSS wordt hier een paar dagen later bezorgd dan in Duitsland. En in Duitsland zitten veel verzamelaars. Er zitten in Duitsland een paar mensen die meer hebben. Ik heb nu 85 computers, Karsten Bauermeister, een grote Duitse verzamelaar, heeft er ongeveer 250.

Maar in kwantiteit valt mijn collectie best mee. Ik heb ook jarenlang gedacht dat ik de enige was. Ik wist ook niet waar ik stond. In Nederland zal ik wel de grootste verzameling hebben. Ik koop er ook wel nieuwe bij, als er iets interessants bij zit. Het liefst natuurlijk oudjes van voor 1985. Dat is de mooie periode geweest.

Er was in Nederland altijd moeilijk aan schaakcomputers te komen. Nu ook nog, de meeste moeten uit Duitsland komen. Je ziet tegenwoordig alleen nog maar Saitek in de winkel. Ik heb ook wel een paar programma's voor de PC maar daar doe ik eigenlijk niks mee. Ik gebruik ze wel eens om te analyseren en ook bij het componeren van eindspelstudies."

Stommititeit

HV: "Ik heb iets heel stoms gedaan. Twee jaar geleden kreeg ik contact met Karsten Bauermeister. Let op de verpakkingen, zei hij, die zijn ook heel belangrijk. Hij heeft gelijk, die dozen zijn zo prachtig. Maar ik had een aantal verpakkingen vlak na mijn verhuizing in de kruipruimte van mijn woning gelegd want ze nemen verschrikkelijk veel plaats in. Daar ben ik toen meteen in gedoken. Te laat, de dozen waren helemaal vergaan.

Gelukkig kon je de Fidelity's niet los op elkaar stapelen, die moesten wel in de doos bewaard worden. Dat is mijn geluk geweest. Op zijn beurt heeft Karsten Bauermeister ook een stomme fout begaan. Hij heeft mij een nulnummer (proefdruk) gegeven van het blad Schachcomputer dat de Duitse verzamelaar Gerhard Piel samen met zijn broer Florian een tijdlang in eigen beheer heeft uitgegeven. Dat is een uniek exemplaar, het partijengedeelte is nog met de hand geschreven! Zoiets geef je toch niet weg?"

Waarde

HV: "Hoeveel de waarde is? Van wat ik in de jaren besteed heb had je een mooie auto kunnen kopen. Vorig jaar had ik in één keer 93 computers kunnen kopen. De Duitse verzamelaar Gerhard Piel stopte ermee en zijn hele collectie is overgenomen door Manfred Vellmer. Die heeft de mooiste eruit gehaald en de dubbele biedt hij nu te koop aan. Daar vraagt hij iets als 15.000 mark voor.

Als ik niet getrouwd was geweest had ik die misschien wel gekocht. Had ik de hypotheek op mijn huis verhoogd. Maar nu laat ik het maar. Ik ben ook niet van het type dat iets per se moet hebben. Op dit moment koop ik wat er op mijn weg komt. De duurste computer die ik heb gekocht is de Mephisto MM IV met het München-bord. Die heeft mij bijna zeventienhonderd gulden gekost."

Overzicht

"Ik ben op het ogenblik bezig een bestandslijst te maken en de literatuur te inventariseren. Dat krijgt voorrang. Ik heb krantenknipsels vanaf 1964 over computerschaak, meestal kopieën. Dat maken van die bestandslijst is een forse klus, twee A-viertjes per computer. Want ik wil van iedere computer alles beschreven hebben, de afmetingen, de hoogte en de mogelijkheden. Daar gaan zeeën van tijd in zitten. Ik heb op een lijst bijgehouden waar en wanneer ik de computers heb gekocht. Van de eerste heb ik dat natuurlijk deels achteraf moeten nagaan."

Auteur (tekst): Minze bij de Weg.

Bron: 04-2001, Schaakmagazine, april 2001, nr. 2, pagina 24-25, Minze bij de Weg: Hein Veldhuis verzamelt schaakcomputers. (Licht bewerkt door Hein Veldhuis.)

Oben: Zeitschrift Schach-Computer als Probeheft!
Die erste Publikation über Schachcomputer in der Bundesrepublik war die Zeitschrift Schach-Computer. Die Ergebnisse der durchgeführten Test-Wettkämpfe von verschiedenen Schachcomputern werden veröffentlicht und durch den Abdruck gespielter Partien belegt ...

Wie: Hein Veldhuis (45)

Functie: Medewerker
Retourencentrum Tilburg

Hobby: Schaakcomputers
verzamelen

Ambitie: Voltooiën van het overzicht van alle schaakcomputers die ooit gemaakt zijn

Hoe kom je daar nou op, schaakcomputers? 'Ik had in 1985 gehoord dat er strategocomputers bestonden. Ik vroeg me af of er ook schaakcomputers zouden bestaan. Ik naar de winkel, en ja hoor, zeshonderd gulden lichter maar een schaakcomputer rijker. Ik ben op het onderste niveau begonnen, en na maanden oefenen kon ik op het gevorderdenniveau weleens van hem winnen. Fascinerend, dat zo'n apparaat echte zetten kon produceren.'

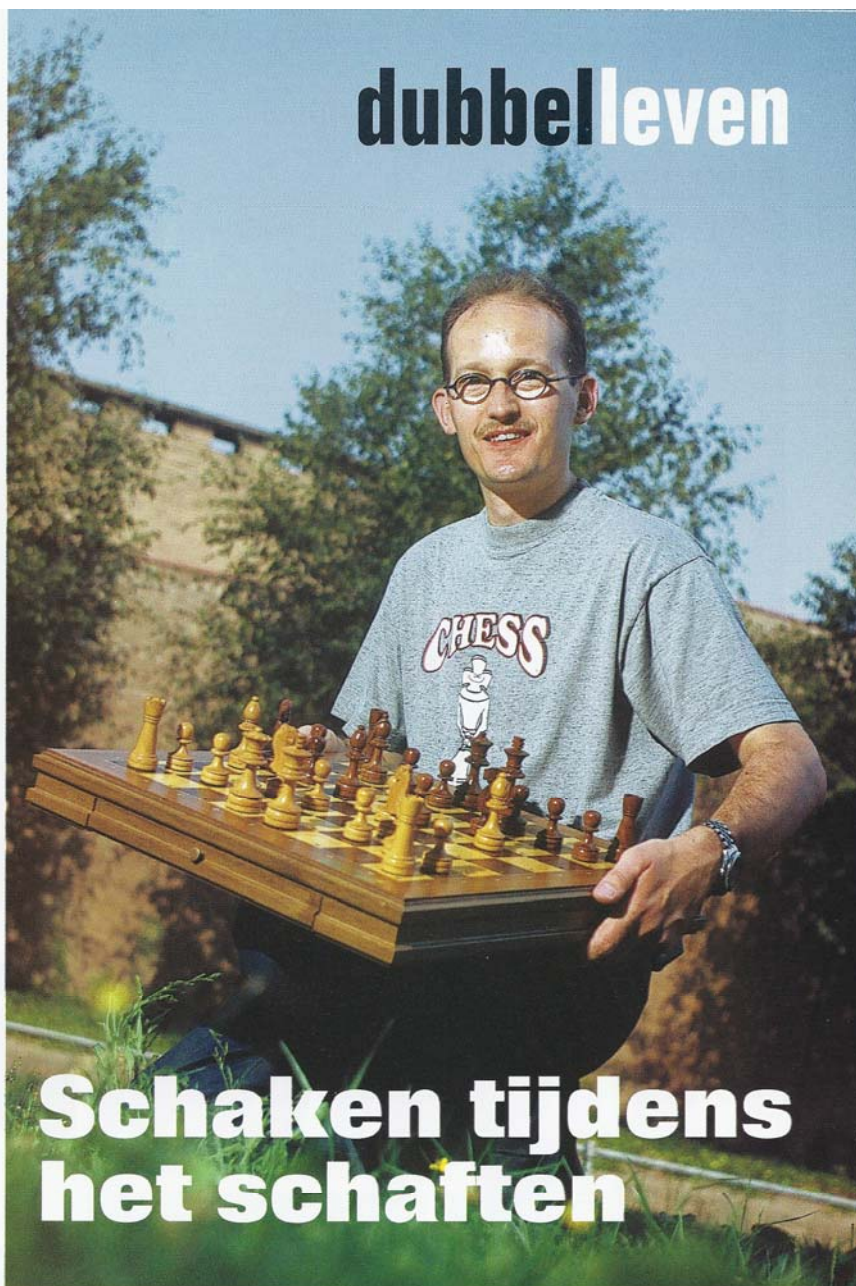
En wat is de laatste die je gekocht hebt? 'Dat is een echt topmodel, de Mephisto Exclusive. Luxe apparaat, mooi hout en zogenaamd *read contact*: je kunt de stukken gewoon neerzetten. Hij heeft een ELO-rating van 2200, meesterniveau zeg maar. Met de komst van de Pentium heeft de schaakcomputer het verloren van de pc-applicaties, dus je kunt ze nauwelijks nog kopen. Je moet ervoor naar Amsterdam of Den Haag, of anders naar Duitsland.'

Hoeveel heb je er nou? 'Meer dan 120. Dat is niet zoveel als sommige Duitse verzamelaars, waar ik overigens regelmatig over de vloer kom. Maar ik heb wel de grootste verzameling van Nederland. Op het werk heb ik mensen enthousiast gekregen; regelmatig zitten collega's te schaken tijdens de lunchpauzes. Met elkaar of tegen een computer.'

En je vrouw, wat vindt zij van jouw hobby? 'Ach, zoveel kost het niet. Op de veilingssite E-bay is iemand met een dikkere portemonnee me weleens de baas. Maar daar zit ik dan niet mee hoor. En mijn vrouw heeft ook haar hobby's, dus we zitten vaak samen op onze hobbykamer. Heel gezellig.'

FOTOGRAFIE CHRIS VAN TONGEREN

dubbel leven

Schaken tijdens het schaften

Ken jij iemand met een bijzondere vrijetijdsbesteding? Laat het ons even weten via aha-magazine@ah.nl of via de gewone post: Albert Heijn, Interne Communicatie A301, Redactie Ahá, Postbus 3000, 1500 HA Zaandam.

7 Ahá

September 2003

Uit het tijdschrift Ahá van mijn werkgever Ahold.

Hein Veldhuis trotse bezitter van liefst zestig schaakcomputers 'Die kunstmatige domheid fascineert me enorm'

Door Cas Overzier

TILBURG – Het begon allemaal met een, zo op het eerste gezicht, onschuldig partijtje schaken tegen een niet al te sterk schakende computer. Het apparaat had-ie uit een stoffige hoek van een speelgoedwinkel geplukt. De Chess Challenger 10, een overjarig model. Kosten: 429 gulden. Nog dezelfde avond volgden de eerste krachtmetingen met zijn nieuwe speeltje.

Hein Veldhuis wist niet wat hem boven het hoofd hing. De avond ging al snel over in de nacht en bij het kriecken van de dag, legde de moegestreden Veldhuis het hoofd in de schoot. Niet één keer had hij de schaakcomputer kunnen verslaan. De frustratie droop van zijn gezicht. „Hoe is 't mogelijk dat zo'n apparaat dát allemaal kan, vroeg ik me af. Ik was hoogst verbaasd.”

En...verkocht... Nu, veertien jaar later, is Hein Veldhuis de trotse bezitter van zo'n zestig schaakcomputers. Van de Mephisto Super Mondial tot de Chessmaster 5000. In een kast in zijn huiskamer liggen ze keurig opgeslagen. Ook de talloze, keurig gerangschikte plastic doosjes met schaakstukken en de vele adapters die hij heeft voorzien van een etiket. „Als ik begin, trek ik er een aantal van de plank en ga aan de slag.”

Onderzoeken

Zo'n zeventig ordners herbergen informatie over zijn computers en bevatten uitdraaien van talloze schaaktechnische onderzoeken die hij op de machines heeft losgelaten. Het zijn voornamelijk studieachtige onderzoeken waarvan hij de resultaten vastlegt. „Soms laat ik zes computers tegelijk los op een bepaalde stelling. Dan ga ik vergelijken hoe ze analyseren en bekijk vervolgens met welke oplos-

sing ze uit de bus komen.”

Serius werk, maar ook werkt het denkwerk van de machines vaak op de lachspieren. Zelfs bij een niet al te sterk schaker (rating plus minus 1500) als Hein Veldhuis. Veldhuis, die lid is van de Tilburgse schaakclub Schavo, toont een schaakdiagram en vraagt wat wit in deze stelling 'moet' doen. Geen gecompliceerde opgave. Het antwoord van de mens komt snel. De witte koningszet leidt tot (geforceerde) remise.

„Dat bedoel ik nu”, zegt Veldhuis. „De computer zoekt het via een heel andere, minder voor de hand liggende weg. Hij gaat eerst al die pionnen oppeuzelen voordat hij 'ziet' dat het remise is. Terwijl de computer zich suf rekent,

• Hein Veldhuis, verzamelaar van schaakcomputers: „Als ik begin trek ik er een aantal van de plank”
Foto PVE/Jan Stads

zien wij de oplossing in één oogopslag. Die kunstmatige domheid van de machine, die fascineert me enorm.”

Veldhuis wil zijn speurwerk ooit nog eens wil publiceren; ook de 'kunstmatige domheid', zal hij openbaar maken. „Ik heb wel eens twee computers tegen elkaar laten spelen die een groot verschil in rating hadden. De ene had 2100 de andere 1400. Die van 1400 won. Ook die partij heb ik natuurlijk bewaard.” Het is niet dat Veldhuis geen hoge pet op heeft van het computerbrein. „Ze worden steeds sterker”, erkent hij.

Bron: Brabants Dagblad van vrijdag 14 mei 1999 - Cas Overzier: Hein Veldhuis trotse bezitter van liefst zestig schaakcomputers.

(HV: Op de foto is nog te zien dat ik mijn 'uit de hand gelopen hobby' nog uitvoerende vanuit de huiskamer. Enige jaren later (2002) was ik min of meer gedwongen om alles te verplaatsen naar de bovenverdieping.)